

ROB BIJL, ARJEN VERWEIJ (RED.)

*Measuring and monitoring immigrant integration
in Europe. Integration policies and monitoring
efforts in 17 European countries*The Netherlands Institute
for Social Research/SCP,
The Hague 2012, 366 ss.

(Urszula Kurcewicz)

RECENZJE

Recenzowana publikacja powstała w ramach międzynarodowej współpracy zainicjowanej przez Holenderski Instytut Badań Społecznych (Sociaal en Cultureel Planbureau SCP) odpowiedzialny za monitorowanie procesów migracyjnych i stanowiący organ doradczy dla holenderskiej Rady Ministrów. Praca *Measuring and monitoring immigrant integration in Europe. Integration policies and monitoring efforts in 17 European countries* jest pierwszym tego typu opracowaniem zbiorowym, w którym zaprezentowano modele integracji imigrantów w wybranych siedemnastu państwach Europy.

Książka składa się z osiemnastu rozdziałów. Autorami kolejnych artykułów są pracownicy placówek naukowych specjalizujący się w zakresie procesów migracyjnych. Recenzowaną pracę otwiera rozdział wpro-

wadzający *Measuring and monitoring immigrant integration in Europe: facts and views* autorstwa redaktorów naukowych tomu Roba Bijl'a i Arjena Verweij'a. Rozdziały od drugiego do osiemnastego prezentują polityki integracji imigrantów w poszczególnych państwach. Kolejność rozdziałów została ułożona według klucza alfabetycznego nazw omawianych krajów: Austrii (rozdz. 2. Albert Kraler, David Reichel, *Monitoring integration in Austria*), Belgii (rozdz. 3. Didier Boone, *Monitoring integration in Belgium. Towards comprehensive and structural outcome measurement*), Czech (rozdz. 4. Selma Muhič Dizdarevič, *Monitoring integration in the Czech Republic*), Danii (rozdz. 5. Line Møller Hansen, *Monitoring the integration process in Denmark*), Estonii (rozdz. 6. Kristina Kallas, *Monitoring integration in Esto-*

nia), Niemiec (rozdz. 7. Lisa Brandt, Gunilla Fincke, *Germany: Monitoring integration in a federal state*), Irlandii (rozdz. 8. Nanette Schuppers, Steven Loyal, *Monitoring integration in Ireland*), Włoch (rozdz. 9. Corrado Bonifazi, Salvatore Strozza, Mattia Vitello, *Measuring integration in a reluctant immigration country: the case of Italy*), Łotwy (rozdz. 10. Nils Muiznieks and Juris Rozenvalds, *Monitoring integration in Latvia*), Litwy (rozdz. 11. Vida Beresnevičiūtė, Karolis Žibas, *Monitoring systems for the integration of ethnic minorities and immigrants in Lithuania*), Holandii (rozdz. 12. Arjen Verweij, Rob Bijl, *Monitoring integration in the Netherlands*), Norwegii (rozdz. 13. Marcus Langberg Smestad, *Monitoring integration in Norway*), Polski (rozdz. 14. Agata Górny, Aneta Piekut, Renata Stefańska, *From (many) datasets to (one) integration monitoring system in Poland?*), Portugalii (rozdz. 15. Catarina Reis Oliveira, *Monitoring immigrant integration in Portugal: Managing the gap between available data and implemented policy*), Szwecji (rozdz. 16. Anna Envall, *Monitoring integration in Sweden*), Szwajcarii (rozdz. 17. Gianni D'Amato, Christian Suter, *Monitoring immigrant integration in Switzerland*) i Wielkiej Brytanii (rozdz. 18. Ben Gidley, *Monitoring Integration in the UK*).

Lektura poszczególnych rozdziałów poświęconych krajowym politykom integracji imigrantów pozwala na sformułowanie kilku wniosków. Omawiane w publikacji państwa stosują różne metody pomiaru skali napływu cudzoziemców na ich terytoria. Szczególny problem stanowi oszaco-

wanie skali migracji nielegalnej oraz tzw. wahadłowego przekraczania granicy. Cennym uzupełnieniem książki są zamieszczane przez autorów poszczególnych rozdziałów tabele i wykresy prezentujące najnowsze wyniki badań statystycznych prowadzonych przez krajowe instytucje monitorujące procesy migracyjne. Wyniki tych badań pokazują znaczne zróżnicowanie w skali imigracji do poszczególnych państw europejskich. Nadal głównymi państwami docelowymi osiedlania się obywateli państw trzecich są tak zwane stare państwa Unii. W państwach przyjętych do UE w 2004 roku skala imigracji jest znacznie niższa, liczba imigrantów nie przekracza w żadnym z nich 4% ogółu społeczeństwa.

Badania prezentowane na łamach publikacji wyraźnie pokazują, że dotychczasowe modele integracji imigrantów do społeczeństw przyjmujących stosowane w tzw. starych państwach członkowskich UE, czyli model asymilacji, model multikulturowości i wykluczenia różnicującego przeżywają kryzys. Próby ich implementacji w państwach przyjętych do Unii podczas rozszerzenia z 2004 roku nie spełniły również przyjętych przez elity polityczne założeń.

Publikacja zwraca uwagę na konieczność wypracowania nowej wspólnej polityki na szczeblu Unii Europejskiej w przedmiocie integracji ze społeczeństwami przyjmującymi imigrantów. W rozdziale otwierającym publikację Bijl i Verweij omówili najważniejsze wspólnotowe regulacje prawne dotyczące napływu imigrantów do UE. Redaktorzy tomu zaznaczają jednak, że dotychczasowe

wytyczne przyjęte w Unii w różnym stopniu są implementowane w poszczególnych państwach członkowskich.

Dystans autorów poszczególnych rozdziałów do badanego zjawiska – ukazanie zarówno negatywnych, jak i pozytywnych skutków procesów migracyjnych dla Europy, podnosi merytoryczną wartość tej cennej publikacji. Większość autorów odniosła się w swoich analizach do czynników warunkujących odizolowanie, bądź włączenie społeczności imigranckich do całości społeczeństwa przyjmującego. Omówiony został czynnik jakim jest dostęp imigrantów do zasobów publicznych, takich jak: rynek pracy, mieszkania, edukacja, służba zdrowia czy ubezpieczenia społeczne. Drugim ważnym uwzględnionym przez autorów pracy czynnikiem jest stopień w jakim cudzoziemcy uzyskują możliwość udziału w życiu politycznym kraju. Udział ten realizowany może być na dwa sposoby: albo po-

przez przyznanie czynnego lub biernego prawa wyborczego, albo poprzez uczestnictwo w ciałach konsultacyjnych złożonych w całości lub w części z przedstawicieli imigrantów, mających doradzać władzom państwa. Ostatni czynnik, którym jest łatwość, bądź trudność spełnienia przez imigrantów warunków przyznania obywatelstwa państwa przyjmującego został praktycznie pominięty w publikacji.

Pewne zastrzeżenie wzbudza również brak rozdziału zamykającego publikację. Przeprowadzenie analizy porównawczej prezentowanych modeli integracji imigrantów w obręb społeczeństw przyjmujących pozostawiono czytelnikowi.

W epoce stałego nasilania się globalnych migracji prezentowana publikacja stanowi interesującą i inspirującą propozycję zarówno dla środowiska naukowego, jak i elit politycznych.

Urszula Kurcewicz